

GRUP CLARIS

La crisi i el nostre món financer

Ricard Fornesa

Organitza:

Associació d'Amics UAB

Col·laboren:

Ricard Fornesa

Ricard Fornesa i Ribó (Barcelona, 1931) és llicenciat en dret i diplomat en Direcció d'Empreses a l'Escola Superior de Comerç de Barcelona. Va fer d'intendent mercantil, i d'advocat d'estat del 1957 al 1975 i va ser durant un any delegat d'Hisenda de l'Ajuntament de Barcelona.

Ha sigut president executiu de diferents empreses com la Societat General d'Aigües de Barcelona des del 1979 al 2006 i de Critería CaixaCorp fins el maig de 2009. També ha ocupat el càrrec de president de la Immobiliària Colonial fins el 2006, de

la Federació Catalana de Caixes d'Estalvis, de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona i de la fundació La Caixa, així com la vicepresidència de la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvis, tots ells fins el juny de 2007. Ha sigut director general adjunt executiu de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Actualment és president de Vidacaixa Grup, conseller d'Abertis Infraestructures, patró i vicepresident primer de la Fundació la Caixa i president d'honor de la Caixa, Caixabank i d'Agbar. Activitats que combina amb càrrecs a entitats cíviques, és vicepresident segon de la Fundación Arte i Mecenazgo, acadèmic de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres, membre del Cercle d'Economia i de l'Ateneu Barcelonès, entre d'altres.

Ha rebut nombrosos premis, entre ells la Creu de Sant Jordi el 2008, la Medalla d'Or de la Cambra de Barcelona i és Doctor Honoris Causa per la Universitat Ramon Llull.

Aquesta ponència va tenir lloc el dia 27 d'octubre del 2011 a l'hotel Claris de Barcelona. Forma part dels sopars-tertúlies que l'Associació d'Amics UAB i la Fundació Catalunya-Europa organitzen mensualment per a les persones pertanyents al Grup Claris.

La crisi i el nostre món financer

Fa uns quants anys que es fan valoracions dels dèficits i limitacions de l'economia espanyola completament exagerades, sobretot comparativament. Un dels grans culpables d'això són els països anglosaxons, els indiscutibles responsables de la crisi financera que hem viscut. N'hem passat moltes altres que s'han superat; però el que va acabar d'enfonsar aquesta crisi va ser el fet que fou completament gestada i difosa des d'Amèrica del Nord, i només en certa manera acompanyada per Anglaterra. Alguns individus d'aquests països van prendre el pèl a tothom d'una manera indecorosa. Després d'estafar obsessivament amb productes tòxics d'una manera generalitzada, s'han dedicat a dictar lliçons del què havíem de fer, però amb discriminacions. Saben tots que Alemanya i França van tenir molts anys dèficit fiscal excessiu, contradient les normes del 3%. També el deute públic superava el 60%. Llavors tot era bo. Quan ha estat Espanya, d'una manera ridícula i infantil s'han obsessionat amb nosaltres i, per exemple, va sortir unes cinc vegades a diaris com el Financial Times, la Caja Castilla la Mancha, com si fos més important que el Royal Bank of Scotland. I anunciaven com a gran notícia que sis caixes espanyoles estan en situació de fallida, quan

les sis caixes juntes no demanen una ajuda a l'Estat més gran que una tercera part que del que va demanar el Royal Bank of Scotland. Els desapalancaments d'aquests bancs eren horrorosos, perquè parlem de Lehman Brothers que tenia el 33% d'apalancament contra 1, però és que el Deutsch Bank tenia el 58% i el Barclays el 65%. Les ajudes estatals han estat monstruoses, però només surten els casos de les entitats espanyoles. Estem rodejats de països que han fet l'economia que els ha convingut i quan s'han preocupat tant del deute sobirà és perquè el tenen els seus bancs. Però a mi no és el que em preocupa. A mi, si em preocupa salvar a Grècia és perquè ens toca de molt a prop.

“Alemanya i França van tenir molts anys dèficit fiscal excessiu, contradient les normes del 3%. També el deute públic superava el 60%. Llavors tot era bo. Quan ha estat Espanya, d'una manera ridícula i infantil s'han obsessionat amb nosaltres”

Si parlem de xifres, l'endeutament espanyol públic és del 63-64%, però Itàlia té el 120%,

i Anglaterra, Bèlgica i França tenen més que nosaltres. Parlant de recessió, el PIB nostre va baixar el 3,70% i l'alemany i l'anglès van baixar el 4 i 5% el mateix any. Per tant, potser ara recuperem menys però també vam perdre menys. La nostra balança comercial està en aquest moment en 81,2% de cobertura, cosa que és inaudita. Érem dels països campions en xifres relatives de dèficit en proporció al PIB, més que als EUA. La balança comercial dels EUA és desastrosa, la nostra està bastant millor. Però tots els altres conceptes que poguéssim anar veient són satisfactoris i positius per Espanya. Només hi ha una xifra fatídica que la sabem tots: l'atur. Tenim quatre milions i mig d'aturats, el 21%. Moltes d'aquestes coses les hauríem de comparar amb crisis anteriors: el 1974, 1987, 1993, 2004. Si ens fixem en aquestes, per exemple, l'atur va arribar el 1993 al 24% sobre la població activa, i la morositat dels bancs, que ara està al 6%, va arribar al 9%. Per tant, estem malament, però perquè ara es genera aquest escàndol?

Jo no sóc socialista ni zapaterista, però em fa gràcia quan ataquen a Zapatero dient que ho ha fet tot tard i malament. No és així; simplement no ho ha fet. El pitjor inconvenient en la democràcia és l'electoralisme. Ningú vol tractar temes que no són atractius a nivell electoral. I Zapatero ha estat dels més valents si ho comparem amb els països veïns, ja que ha estat un mal generalitzat.

Citaré una anècdota que em va fer gràcia. Van sortir publicades unes cartes de Lady Wortley Montagu, que era la dona de l'ambaixador

anglès a Istanbul del segle XVIII. Explica el viatge que feia en carruatge i parla de la situació de diversos països d'aquella època, i és curiós llegir-ho perquè veus coses que tenen relació amb ara. Quan arriba a Grècia, diu que no entén aquest país, que estava dominat pels turcs i, per tant, haurien de viure com els esclaus, però el fet curiós com diu ella és el següent: “ningú treballa i viuen com uns Déus”. Per tant, els grecs són grans filòsofs però a part d'això, treballar i pagar impostos no fa per ells. Es van colar a la Unió Europea, diuen que amb trampa, i ens posen en el mateix paquet quan és un país que no té explicació. Espanya, Portugal i Irlanda no es mereixen que se'ls compari amb Grècia.

“Només hi ha una xifra fatídica que la sabem tots: l'atur. Tenim quatre milions i mig d'aturats, el 21%”

Per tant, si un contempla tot això, sembla que hi hagi un gran desordre. El problema és que estem en una Unió Europea que té un defecte bàsic: s'ha demostrat que ningú és bon soci, quan arriben maldades ningú té ganes de ser soci de veritat i, a més, es reparteixen les culpes com si fossin nens petits. I amb tot això recupero el discurs d'abans: Espanya no està bé, però no al nivell que es diu. El gran argument per Espanya i que pesa més és l'atur. Però tots sabem que el 2007 teníem el 9% d'aturats (més de dos milions) i hi havia feina pels quatre milions i mig que van arribar per treballar. Per tant, bona part

d' aquests dos milions i mig que estaven a l'atur no volien treballar. Aquí hi ha un atur estructural de gent que no vol treballar ni que hi hagi una oferta de treball màxima. Jo sempre dic que no es la religió l'opi del poble sinó les subvencions, ja que en aquest país les subvencions s'han estès i han malacostumat a part de la població. També s'ha malacostumat a la població per un estat de benestar desmesurat que ha donat un nivell de globalització, d'universalitat i gratuïtat excessiva, perquè s'ha creat un turisme sanitari gratuït, la gent ve aquí a operar-se mentre que tots ho paguem. I la gent n'està molt orgullosa d'un acte de solidaritat com aquest. Però quan les coses van maldades és normal que s'hagin de recuperar posicions més sòlides i més sensates.

“El problema és que estem en una Unió Europea que té un defecte bàsic: s'ha demostrat que ningú és bon soci, quan arriben maldades ningú té ganes de ser soci de veritat i, a més, es reparteixen les culpes com si fossin nens petits. ”

Aquí s'ha inventat la paraula "retallada" i és una mala expressió. Jo crec que s'hauria de dir "millores substancials de gestió que obliguen a determinats ajustaments". Perquè això és el que està passant. Veiem que en sanitat hi ha un nivell de prestacions excessives: en els rànquings de països som els que tenim més visites mèdiques per habitant i més despeses farmacèutiques per habitant. Per tant, s'ha

d'ajustar per fer les coses ben fetes, i es poden veure opcions indirectes com el copagament. Però el que no es pot fer és mantenir un nivell de prestació solidària universal gratuïta i que no la puguem pagar.

“S'ha malacostumat a la població per un estat de benestar desmesurat que ha donat un nivell de globalització, d'universalitat i gratuïtat excessiva”

Abans que hi hagués la crisi li vaig dir públicament a la consellera de Salut, Marina Geli, que l'estat del benestar en sanitat no era sostenible. No només perquè la població envella, sinó també perquè l'atenció mèdica és cada dia més cara i la tecnologia mèdica s'encareix. Aquí tenim un exemple: l'Hospital de la Ribera, a Alacant, és un hospital de sanitat pública gratuït i universal, però que gestiona una entitat privada, té habitacions individuals amb bany privat i llit per acompanyant i no té llista d'espera. El cost total és el 20% més econòmic que la sanitat pública. Això és perquè a la sanitat pública hi ha uns metges fantàstics, unes instal·lacions fantàstiques, etc., però no hi ha tota la disciplina ni l'ordre necessaris. I d'això es tracta; no de retallar, sinó d'ordenar. Sé que pot sonar incòmode. Tinc l'exemple d'empreses públiques que em van bé per explicar-me: amb Aigües de Barcelona vam anar a un concurs d'abastament d'aigües de Buenos Aires i ens el van donar. La subhasta era a tarifes a la baixa, però al final vam recaptar més que mai, perquè com la situació havia

estat tan mal gestionada i desbordada, vam recaptar més del què ens pensàvem.

Per tant, l'empresa pública no és que no sigui vàlida, sinó que no s'hi aporten criteris de gestió privada i, per tant, no pot anar bé. I si a sobre està en un pla de gratuïtat, aquests són elements i factors que porten a una mala gestió. Per tant, més enllà de la crisi financera, crec que és importantíssim que un país, que no ha tingut disciplina per poder atendre aquest tipus de qüestions que la mateixa gestió comportava i que hauria d'haver pensat en millorar-la, pensi que potser aquesta situació actual servirà perquè ho faci ara, perquè hi ha moltes evidències d'una mala gestió i organització.

“L'empresa pública no és que no sigui vàlida, sinó que no s'hi aporten criteris de gestió privada i, per tant, no pot anar bé”

Pel que fa a l'àmbit financer, la normativa del Banc d'Espanya havia obligat a un sistema de provisions, provisions i reserves que col·locava a la banca espanyola en una situació superior a la resta. La bombolla immobiliària va matar moltes d'aquestes provisions, això va ferir directament la sanitat d'aquests bancs i caixes espanyoles, menys les caixes perquè s'havien dedicat menys a la immobiliària. Jo era molt entusiasta del model de les caixes i l'he intentat implantar a Sud Amèrica, perquè era el model que havia permès evitar l'exclusió social en l'àmbit financer de molta gent modesta que

no hauria pogut anar a un banc perquè no li haguessin fet cas. D'aquesta manera es feien clients de les caixes i després amb els seus fills o ells mateixos de grans han fet inversions en fons d'inversió, discutien de rendibilitat, etc., n'han après de veritat i això ho van aconseguir les caixes. És una pena que s'hagi perdut aquest model perquè jo hi segueixo creient fermament. Però què li ha passat?

1. Per una part, ha tingut una dedicació immobiliària excessiva

2. D'altra banda, una politització impròpia. No cal parlar de mala fe ni d'incompetència bàsica, sinó que al polític, obsessionat amb els seus objectius (per exemple, fer un parc temàtic) li interessa l'impacte per a la seva realització política encara que hagi d'arriscar la salut de la caixa.

3. No podem negar que hi ha hagut alguna que ha tingut una mala gestió.

Va haver-hi una obsessió pel creixement i la competència, i un desbocament en el què allò important era fer hipoteques com fos. I ara es demana la dació en pagament. Doncs no pot ser, perquè el risc calculat i el tipus d'interès aplicat correspon a la responsabilitat universal i si s'hagués sabut s'hagués posat un 3 o 4% més d'interès, i ara les caixes ja estan en una situació prou crítica.

Els bancs no donen crèdit. No es venen cases i, per tant, no es demanen crèdits hipo-

tecaris; alhora, la gent, per raons òbvies en situació de crisi, tenen un dèficit de solvència important i, per tant, bancs i caixes, que han tingut problemes per la lleugeresa en l'avaluació dels riscos, només falta que vagin en el mateix camí. Cal ser rigorosíssim. I tercer, un tema bàsic de petició de préstecs no és la inversió, sinó el diner que està circulant a les empreses perquè l'Administració no paga. El gran dimoni de totes les crisis en liquiditat és l'Administració, que deixa de pagar a moltíssima gent (farmàcies, hospitals, geriàtrics, etc).

“S’ha demostrat que Europa no és una societat que tingui vocació social, la gent vol anar pel seu compte, donen responsabilitats i culpes a un altre, tenen actituds proteccionistes”

Llavors no es deixen diners, però aquest entorn i escenari que els he comentat també ajuda a que es parli més abans de deixar un crèdit. I pel que fa al deute públic, que en el cas de l'espanyol el volien baixar a un 20%, aquest 20% al final l'han baixat un 3%. Tot això ha de ser reconegudament digerible perquè la valoració pot ser positiva, però fins quan durarà? S’ha demostrat que Europa no és una societat que tingui vocació social, la gent vol anar pel seu compte, donen responsabilitats i culpes a un altre, tenen actituds proteccionistes, etc. Tot això no fa pensar en un bon final. Per tant, s’ha

de tenir un govern comú i coordinat, i és de rigor que el manarà Alemanya i França, però no estic tan convençut que siguin fiables perquè fins ara els gestos i preocupacions els han vingut pels seus bancs. Per tant, jo seria partidari de cedir sobirania i tenir un govern coordinat, però també tindria les meves reserves de com ha d’actuar aquest govern coordinat.

Amb aquesta solució jo no estic convençut de res; jo no sé d’on surt aquest milió d’euros, perquè si un dia s’han d’aplicar després hi haurà d’haver una derrama de repartiment perquè tornin els diners als països. Trauran diners d’un lloc i els posaran a un altre. Per tant, bancs i caixes hauran d’anar amb molt de compte de fer operacions noves que redueixin la seva solvència i liquiditat. És una bona imatge a primera vista, però aquesta immensa volatilitat de la borsa i la resta no crec que s’hagi vençut definitivament, de manera que ens doni una seguretat de futur. Penso que Europa no va per bon camí. Sortir de l’euro seria horrorós, però continuar tal i com estem... ens estan fuetejant contínuament. És veritat que Espanya té una qualificació permanentment pròpia. Això ho recullo d’un estudi del Centre d’Empresaris de Madrid que afirma que la marca Espanya és desastrosa, tant que perjudica l’empresa espanyola quan va fora. Això és molt significatiu. Tenim aquesta mala presentació, tenim una posició secundària en l’àmbit europeu en el qual no ens tenen en consideració pròpia.

O sigui, que veig uns elements de base: valoració que ens fan des de fora, situació interna de rigor i serietat, capacitat de créixer del país amb aquestes restriccions, i penso que aquesta acceleració tan ràpida de l'estabilitat financera és perjudicial. Estabilitat fiscal sí, però no calia al 2013, es podia fixar al 2018 i llavors es podria haver acompanyat amb mesures d'estímul... Però el que és segur és que mentre fem l'estabilitat fiscal no creixerem, i és on hi ha l'atur. Per tant, voldria que reflexionéssim, però mentre la senyora Merkel digui que l'estabilitat fiscal ha de ser pel 2013 haurà de ser pel 2013. Llavors, caure en criteris tan poc flexibles com els que està aplicant Alemanya, no sé si és gaire convenient.